

Oslo 7. oktober 2016

Rovviltnemnd 4 og 5

Kopi:

Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Fylkesmannen i Hedmark

Miljødirektoratet

Klima- og miljødepartementet

Klage på vedtak om lisensfelling av ulv i ulvesonen

Foreningen Våre Rovdyr klager med dette på rovviltnemndene i region 4 og 5 sitt vedtak av 16. september 2016: Fellessak 6/16 Fastsetting av kvote og område for lisensfelling av ulv innenfor *forvaltningsområdet* for ynglende ulv i 2017. Vedtaket er ikke innenfor rammene av Bernkonvensjonen, naturmangfoldloven, rovviltforskriften eller stortingsvedtaket om nytt bestandsmål for ulv, og har en feilaktig og mangelfull bruk av §§ 8, 9 og 10 i naturmangfoldloven, og bryter med naturmangfoldloven § 18 og §§ 10 og 12 i rovviltforskriften. Foreningen Våre Rovdyr ber derfor Klima- og miljødepartementet omgjøre vedtaket slik at det ikke fattes vedtak om uttak av Letjenna, Slettås og Kynna-reviret, til sammen 24 individer.

Vi mener vedtaket er i strid med grunnlaget for lisensjakt, siden denne skal være en skademotivert felling. Å skyte ulvefamilier som ikke har tatt en eneste sau er ikke skadeforebygging og et slikt vedtak anses ikke å være hjemlet i rovviltforskriften.

Vedtaket om lisensfelling av ulv skal skje innenfor rammene av Bernkonvensjonen, naturmangfoldloven, rovviltforskriften og stortingsvedtaket om nytt bestandsmål for ulv. Ulv er en kritisk truet art på norsk rødliste for arter 2015, og har vært fredet siden 1973.

Forholdet til Bernkonvensjonen

Ulv er beskyttet under Bernkonvensjonen. I Bernkonvensjonen er ulven oppført i appendiks II, som en strengt fredet dyreart. I utgangspunktet skal det ikke være jakt på arter i appendiks II. Artikkel 2 i Bernkonvensjonen sier følgende: *“The Contracting Parties shall take requisite measures to maintain the population of wild flora and fauna at, or adapt it to, a level which corresponds in particular to ecological, scientific and cultural requirements, while taking account of economic and recreational requirements and the needs of sub-species, varieties or forms at risk locally.”* Artikkel 6 sier følgende: *“Each Contracting Party shall take appropriate and necessary legislative and administrative measures to ensure the special protection of the wild fauna species specified in Appendix II.”*

I Meld. St. 21 (2015–2016) *Ulv i norsk natur. Bestandsmål for ulv og ulvesone* og Innstillingen fra Stortingets energi- og miljøkomite, Inst. 330 S – 2015–2016, legges det til grunn at Bernkonvensjonen skal følges. I Energi- og miljøkomiteens innstilling omtales Bernkonvensjonen under overskriften «Rammebetingelser», og under «Bestandsmål for ulv i Norge» heter det: *«Det er i dag en målsetting at ulvebestanden skal forvaltes slik at den ligger så nær det nasjonalt fastsatte bestandsmålet som mulig. Samtidig skal ulv forvaltes innenfor rammene av Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven, som blant annet oppstiller som vilkår at felling kun kan tillates når det er skademotivert eller skal forebygge annen alvorlig skade på eiendom.»*

Under overskriften «Overordnede rammer for fastsetting av bestandsmål» uttales det blant annet: *«I rovviltforliket av 2011 heter det, sitat: ‘Norge har etter Bernkonvensjonen en forpliktelse til å sikre overlevelsen til alle de store rovviltartene i norsk natur.»*

Det er uenighet mellom regjeringen og stortingskomiteen om innholdet i og forståelsen av kravene som følger av Bernkonvensjonen. Det er også uenighet internt i Stortinget. Det eneste det er klarhet og enighet om er at Bernkonvensjonen skal følges. Avbalanseringen mellom hensynene til rovvilt og beitedyr er ofte henvist til i disse dokumentene uten at det er foretatt noen utfyllende forholdsmessighetsvurdering eller vurdering av Norges forpliktelser etter Bernkonvensjonen, eller Stortingets eller forvaltningens etter Grunnloven eller naturmangfoldloven. Dette overlates dermed til forvaltningen. Denne plikten til å anvende kravene til en forholdsmessighetsavveining i lov og forskrift er tilsidesatt i vedtakene fra rovviltnemndene.

I rovviltnemndenes vedtak er det ofte henvist til avbalanseringen mellom hensynet til rovvilt og hensynet til beitedyr. Det er imidlertid ikke foretatt noen utfyllende forholdsmessighetsvurdering eller noen drøftelse av Norges forpliktelser etter

Bernkonvensjonen. Videre mangler den konkrete vurderingen av Stortingets og forvaltningens forpliktelser etter Grunnloven og naturmangfoldloven. Vedtaket er derfor mangelfullt underbygd.

Argumenter for å ligge høyt i bestandsmålintervallet

I juni vedtok Stortinget et nytt bestandsmål for ulv i Norge. I Stortingets vedtak 769 gikk flertallet inn for følgende bestandsmål: 4-6 ynglinger per år, hvorav 3 skal være helnorske ynglinger. Også ynglinger utenfor ulvesonen teller med. Ynglinger i grenserevir skal telle med på en faktor på 0,5. Vedtaket innebar en reduksjon i bestandsmålet sammenliknet med hva regjeringen hadde foreslått, og det ble stilt spørsmål ved om et så lavt bestandsmål ville være innenfor Bernkonvensjonen.

Klima- og miljøminister Vidar Helgesen presiserte i brev av 26. mai 2016 til Stortinget at et redusert bestandsmål ville være tvilsomt i forhold

Bernkonvensjonen. I brevet skriver Helgesen følgende til Stortinget: **«Jeg mener måltallet som foreslås nå vil senke Norges ambisjonsnivå for ulv noe.**

Gjennomsnittlig bestandstall siden 2009 er om lag 5 ynglinger, dersom grenserevir teller med en faktor på 0,5. Hvis det nye måltallet skulle medføre en faktisk bestand på den nedre grensen på 4 ynglinger inklusiv grenserevir, ville det innebære en reduksjon sammenliknet med den faktiske ulvebestanden slik vi har forvaltet den de senere år. Min beste forståelse av Bernkonvensjonen er altså at en lavere nedre grense på bestandsmålet enn dagens faktiske bestand vil være tvilsomt i forhold til konvensjonen. Som påpekt gir imidlertid ikke Bernkonvensjonen detaljerte føringer. For Regjeringen har det imidlertid vært viktig å fremme forslag som ikke vil gi grunnlag for spørsmål om samsvar med konvensjonens ordlyd og formål.»

Storingsflertallet valgte på tross av advarselen fra Klima- og miljøministeren å vedta bestandsmålet på 4-6 ynglinger.

Sentralt i Bernkonvensjonen står samarbeid mellom stater som forvalter felles bestander av arter beskyttet av konvensjonen. Norge forvalter den skandinaviske ulvebestanden i fellesskap med Sverige. Den 29. september ble lisensfelling av ulv i den svenske delen av bestanden fastsatt. Svenske myndigheter har fastsatt en lisensfellingskvote på til sammen 24 individer (4 familiegrupper) ut fra en bestand på 340 helsvenske ulver. Rovviltnemndene i Norge har som kjent foreslått lisensjakt på 47 ulver ut fra en bestand på 68 ulver. Forskjellen i tilnærming er slående og vitner ikke om felles forvaltning av en truet bestand begge land er internasjonalt forpliktet til å beskytte.

Usikkerheten som er knyttet til dette lave måltallet i forhold til våre internasjonale forpliktelser bør gjøre at vedtak om lisensfelling bør ta sikte på å ligge høyt i intervallet.

Klima- og miljødepartementet har pekt på to andre forhold som gjør at forvaltningsmyndigheten bør legge seg høyt i intervallet i bestandsmålet. Forholdene som betyr at forvaltningsmyndigheten bør velge å ligge høyt i bestandsmålet er hvis innavlsnivået i bestanden er høyt, og at det fremdeles foregår ulovlig jakt. [Rovviltforskriften sier følgende om når forvaltningen bør velge å ligge høyt i bestandsmålintervallet](#): «Forhold som omfanget av ulovlig felling og innavlsnivå vil være viktige i vurderingen av om man skal legge seg høyt eller lavt innenfor intervallet.»

Innavlsnivået i den skandinaviske ulvebestanden er høyt, og tilsvarer en innavlskoeffisient på 2,4, noe som indikerer at et gjennomsnittlig ulvepar i den skandinaviske bestanden er mer i slekt enn søsken. Et så høyt innavlsnivå må føre til at forvaltningsmyndigheten velger å legge seg høyt i bestandsmålintervallet.

I sakspapirene diskuteres det ikke hvordan uttak av de utvalgte revirene vil påvirke den genetisk vanskelige situasjonen i ulvebestanden. Både i Slettås og i Letjenna er lederhannen såkalte F2-individer. De er barnebarn av finsk-russiske immigranter. **I Julussareviret lever Norges eneste F1-ulv, og sammen med F2-individene i Letjenna og Slettås så er disse noen av de genetisk viktigste ulvene i Norge. Hvor viktige nye gener fra innvandrerulver er for bestanden er dokumentert her:**

<http://rovdata.no/Nyheter/Nyhetsartikkel/ArticleId/4125/Avkom-av-immigrantulver-lykkes-bedre.aspx>). Dette er ikke diskutert i faggrunnlaget fra Fylkesmannen, noe som er særdeles oppsiktsvekkende. Skyting av de genetisk viktigste ulvene vil kunne ha direkte negativ effekt på ulvens levedyktighet. I tillegg er det stor fare for at man risikerer å skyte Norges eneste F1-ulv i Julussareviret. Reviret grenser tett til både Osdalen, Letjenna og Slettås. I verste fall risikeres det utryddelse av alle de genetisk viktige ulvene vi har i Norge! Dette igjen vil ha direkte negativ effekt på ulvens levedyktighet i Norge.

Allerede er familiegruppa i Østmarka ødelagt (begge alfadyrene skutt, høst 2015 og vinter 2016). Dette nevnes, men er ikke tatt hensyn til i saksframlegget, men må vektlegges i betydelig grad.

Den allerede vedtatte lisensjaktkvoten utenfor ulvesona i Akershus og er foreløpig satt til 13 ulver. Dette utgjør hele Osdalsflokken samt fem enkeltdyr. Dette vedtaket er påklaget, men klagen er ennå ikke avgjort. I saksdokumentene vurderes overhodet ikke denne allerede svært høye vedtatte lisenskvoten på ulv i regionen. I tillegg har andre roviltregioner satt egne lisenskvoter på til sammen 10 dyr, hvilket betyr at totalt 47 ulv er foreslått skutt i forbindelse med lisensjakt 2016/2017, noe som er svært alvorlig for en sterkt truet ulvestamme i Norge. Dette betyr også at man risikerer å skyte ut eventuelle genetisk viktige immigranter.

Heller ikke disse momenter problematiseres i saksframlegget, noe som må anses som en klar mangel ifht. vurdering av samlet belastning (NML § 10).

Rettsaken som endte med [dom i høyesterett](#) i september viser at det har forekommet ulovlig ulvejakt i Norge. I desember 2015 ble en genetisk viktig immigrantulv skutt ulovlig i Trysil, mens en annen ulv ble drept ulovlig i Kongsvinger i mai 2016.

Konklusjon angående plassering i intervallmålet:

Vi mener at forholdet til Bernkonvensjonen, det høye innavlsnivået og det faktum at det foregår illegal jakt på ulv alle er forhold som gjør at vedtaket bør ligge i den øvre delen av intervallet. Vedtaket fra rovviltnemndene ligger ikke under noen omstendighet høyt i intervallmålet.

Sannsynlighet for å nå bestandsmålet året etter jakt

Når lisensfelling skal vurderes og en eventuell kvote settes, skal nemndene vurdere sannsynligheten for at bestandsmålet nås sesongen etter jakt. Nemndene har valgt å fatte vedtak om å felle 4 familiegrupper, hvorav 3 har tilhold innenfor ulvesonen. Vi er positive til at Klima- og miljødepartementet har [utsatt å fatte](#) vedtak knyttet til Osdalsflokken, som befinner seg utenfor ulvesonen, i påvente av behandling av klage på vedtaket om lisensfelling innenfor ulvesona.

Vi kan ikke se at nemndene i sitt vedtak kan sannsynliggjøre at bestandsstatusen sesongen etter endt jakt vil ligge i den øvre delen av bestandsmålintervallet. I den siste offisielle overvåkingsrapporten av ulv, «[Bestandsovervåking av ulv vinteren 2015-2016](#)», vises det til at det var 65-68 helnorske ulver, samt minst 25 grenseulver. Det ble påvist totalt 7 helnorske ynglinger i ulike familiegrupper. En av disse familiegruppene, Østmarka, ble oppløst i løpet av sesongen 2015-2016, og er ikke lenger intakt. Det er ikke rimelig å legge til grunn at det er sannsynlig med yngling i 2017 for dette reviret. I tillegg er det kun registrert to revirmarkerende par, i Aurskog og Varåa, i tillegg til Kynna, som er vedtatt skutt.

Vi ser også at nemndene har valgt å vedta lisensfelling på stabile revir som Slettås og Letjenna, revir som har fått fram valper i henholdsvis 6 og 4 år på rad. Dette er de to av de tre revirene i Norge hvor man med størst sannsynlighet vil kunne påregne yngling i 2017. Det er ikke rimelig å legge til grunn at det er sannsynlig med yngling i de nye revirene Flisdalen og Mangen, hvor det med sikkerhet først var stasjonære ulver i sesongen 2014/2015. Begge disse revirene ligger i områder hvor revirmarkerende par flere ganger har etablert seg uten at dette har medført yngling året etter. Vi mener den historiske utviklingen i disse områdene viser at det ikke går an å legge til grunn at det er sannsynlig med yngling i Flisdalen og Mangen

ut fra den kunnskapen vi har i dag. Det revirmarkerende paret i Aurskog befinner seg i et område hvor det har vært vanskelig for revirmarkerende par å etablere seg, mens paret i Varåa kan like gjerne antas å bli et grenserevir hvis yngling finner sted i 2017.

Ettersom det ikke kan sannsynliggjøres at det blir yngling i Østmarka, Flisdalen og Mangen, og det blir gjennomført lisensfelling av de fire familiegruppene Osdalen, Letjenna, Slettås og Kynna, vil det i så fall med en viss sikkerhet kun bli født ett helnorsk valpekull i 2017, og det vil være i familiegruppen i Julussa. Det vil bringe ulvebestanden godt under bestandsmålet om 3 helnorske ynglinger, i verste fall så lavt ned som 1-0! Selv om det forutsettes yngling i alle grenserevirene vil man i en slik situasjon kunne ligge under bestandsmålet på 4 – 6 ynglinger.

Konklusjon på sannsynlighet for å nå bestandsmålet etter jakt 2017

Myndighetene må fatte et vedtak som innebærer at det er sannsynlig at antallet ynglinger sesongen etter endt jakt i 2017 ligger i den øvre delen av intervallet. Vi kan ikke se at lisensfelling av de stabile revirene i Slettås og Letjenna gjør det mulig å sannsynliggjøre 6 ynglinger, selv når de fire grenserevirene er inkludert med en faktor på 0,5. Vedtaket er derfor ikke innenfor rammen av stortingsvedtaket om bestandsmål og de føringer som følger av rovviltforskriften om når man skal ligge høyt i intervallet i bestandsmålet.

Vurderinger av skadepotensial

Bernkonvensjonen viser til at selv om arter på liste II er strengt beskyttet mot jakt, er det muligheter for unntak fra dette, som fremstilt i Artikkel 9:

“Each Contracting Party may make exceptions from the provisions of Articles 4, 5, 6, 7 and from the prohibition of the use of the means mentioned in Article 8 provided that there is no other satisfactory solution and that the exception will not be detrimental to the survival of the population concerned:

– to prevent serious damage to crops, livestock, forests, fisheries, water and other forms of property;”

Dette er fulgt opp i naturmangfoldlovens § 18, første ledd bokstav b og § 10 i rovviltforskriften, som sier at lisensfelling skal være skademotivert, og felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning. Dette er et selvstendig krav i Bernkonvensjonen og rovviltforskriften uavhengig av bestandsmål.

Bakgrunnen for dagens skadebilde omtales ikke i sakspapirene. Ulv forårsaker svært lite skader på sau innenfor ulvesona. **I 2014, da det var 2 ulveynglinger innenfor ulvesona, ble det erstattet 120 sau som tapt til ulv innenfor sona. I 2015, da det var 7 ulveynglinger innenfor sona, ble det erstattet omtrent det**

samme antallet sau, 117 totalt, innenfor sona. Det er derfor ingen sammenheng mellom antall ynglinger og tap av sau. Det meste av skadene forårsaket av ulv skjer utenfor ulvesona, og av unge streifulver fra Sverige. Det er også mulig at skader dokumentert innenfor ulvesona har blitt forårsaket av streifulv.

De siste seks årene er det utbetalt erstatning for totalt 10 sauer innenfor leveområdet til de fire familiegruppene Letjenna, Slettås, Osdalen og Kynna som region 4 og 5 vil skyte. Dette utgjør i snitt 2 sauer per år, og kan etter vår mening ikke kalles alvorlig eller stor skade, jf. artikkel 9 i Bernkonvensjonen. For tre av revirene er det overhodet ikke erstattet sauer tapt til ulv de siste seks årene, og her må det konkluderes med at skadepotensialet er helt fraværende (se vedlagt kart).

Sakspapirene nevner at lisensfelling i etablerte revirer vil kunne ha kortsiktige effekter med hensyn på å redusere eventuelt skadepotensial. Vår vurdering er at felling av etablerte ulvflokker kan bidra til økte skader på beitedyr. Flere av familiegruppene som er vedtatt skutt er stabile og ligger i gode leveområder for ulv. Ved uttak av disse er det en stor sannsynlighet for at streifulver kan komme inn senere. Om så skjer vil det, før et eventuelt par får etablert seg, være en økt risiko for tap av husdyr i området, siden det ikke vil være et stabilt revir.

Det vises i sakspapirene til at det reelle skadeomfanget vil være større enn det som er antatt/dokumentert. Bakgrunnen for et slikt utsagn er uklart, da ulv er det rovdyret det er lettest å påvise skader av, og erstatninger uansett gis etter en skjønnsvurdering som tar høyde for at dyr som ikke er gjenfunnet likevel kan erstattes som tapt til ulv. Myndighetene kan derfor ikke legge til grunn at det faktiske tapet er nevneverdig større enn det som faktisk erstattes innenfor ulvesonen.

Sekretariatet bruker i sitt saksframlegg at de ønsker å eliminere skadepotensialet helt. Vi kan vanskelig se hvor de henter støtte for å bruke slike formuleringer. Derimot vil det være flere tilfeller av vedtak hvor den blotte tilstedeværelsen av ulv ikke utgjør noe aktuelt skadepotensial. Hvis tolkningen nemndene gjør i sitt vedtak og sekretariatet gjør i sitt saksframlegg skal anvendes i hele landet, vil det nærmest umuliggjøre naturlig innvandring av ulv, utover de som vandrer direkte inn i ulvesona. Det kan ikke være slik at det eksisterer et skadepotensial fordi det oppholder seg en ulv i et område, helt uavhengig av om det går beitedyr i eller i nærheten av området.

Når sekretariatet til rovviltnemnda i saksframlegget velger å skrive identiske vurderinger av skadepotensialet i alle tre relevante revir, og konkluderer med at det

eksisterer et skadepotensial, vitner det om sjablongmessige vurderinger uten reelt innhold. Det eksisterende kunnskapsgrunnlaget knyttet til de enkelte revirene er omfattende, og muliggjør konkrete vurderinger av skadepotensialet i hvert enkelt revir. Dette er brudd med rovviltforskriftens §10, naturmangfoldlovens §18, førsteledd bokstav b, og artikkel 9 i Bernkonvensjonen.

Vurdering av skadepotensial i Letjenna

Tilgjengelig informasjon fra Miljødirektoratet viser at det ikke har vært tap av sau til ulv innenfor reviret til familiegruppen i Letjenna de siste seks årene. Vi har her en familiegruppe som har fått fram valper fire år på rad, og hvor det ikke er tapt et eneste beitedyr i perioden. Vi kan vanskelig se annet enn at skadepotensialet må vurderes å være helt fraværende i dette reviret.

Vurdering av skadepotensial i Slettås

Tilgjengelig informasjon fra Miljødirektoratet viser at det ble i 2015 skadet eller drept 10 sau innenfor revirgrensene til Slettåsreviret. Dette er det eneste året det har vært tap av beitedyr til ulv de siste seks årene. Det er vanskelig å se at dette tapet er nok til å begrunne et reelt skadepotensial. Særlig holdt opp mot at Slettåsreviret befinner seg innenfor ulvesona hvor ulven skal ha prioritet framstår det som uforholdsmessig å avlive 8 ulv fordi det i løpet av 6 år er tapt 10 sau til ulv. Det er også svært tvilsomt om tap av 10 sau på 6 år framstår som nok til å fylle vilkåret om alvorlig skade («serious damage») i artikkel 9 i Bern-konvensjonen.

I vedtaket/saksframlegget er det heller ikke gjort rede for om de aktuelle skadene skyldes feil ved rovdryavvisende gjerder eller andre former for menneskelige svikt. Saksgrunnlaget viser likevel til at slike feil ved gjerder har forekommet, og at det har ført til tap. Vår vurdering vil være at hvis tapene i Slettås skyldes feil ved gjerde eller annen form for menneskelig svikt kan ikke tapet av de 10 aktuelle sauene brukes til å begrunne et skadepotensial.

Skadepotensial i Kynna

Tilgjengelig informasjon fra Miljøverndepartementet viser at det ikke vært tatt sau i Kynna de siste seks årene. Det er derfor ikke noe skadepotensial knyttet til ulvene som oppholder seg i Kynnareviret.

Konklusjon på vurdering av skadepotensial

Vi kan ikke se at rovviltmyndene i sitt vedtak eller sekretariatet i sitt saksframlegg har dokumentert et skadepotensial knyttet til noen av de aktuelle revirene. Vedtaket kan like sannsynlig ende med en situasjon med økte som reduserte tap av sau til ulv etter at endt lisensjakt i 2017. Vedtaket kan ikke sannsynliggjøre at tiltaket vil være skadeforebyggende og bryter derfor med §10 i rovviltforskriften, naturmangfoldlovens §18, førsteledd bokstav b, og artikkel 9 i Bernkonvensjonen.

Andre tilfredsstillende tiltak

Bernkonvensjonen og rovviltforskriften krever at andre løsninger må være prøvd før man går til det skritt å åpne for lisensfelling. Dette er et selvstendig krav i Bernkonvensjonen og rovviltforskriften og er uavhengig av om bestandsmålet er nådd eller ikke.

Bernkonvensjonen sier at felling kun kan skje *«provided that there is no other satisfactory solution and that the exception will not be detrimental to the survival of the population concerned»*. Dette kravet er ikke oppfylt eller etterfulgt for dette vedtaket. Samme krav følger også av naturmangfoldlovens § 18 annet ledd, og i rovviltforskriftens § 12 hvor det står følgende: *«Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning»*. Vi kan heller ikke se at det er gjort en konkret vurdering av hvilke andre løsninger som er iverksatt, men som likevel gjør det nødvendig å iverksette en lisensfelling.

§12 i rovviltforskriften viser også her til prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Vi forstår forskriften dithen at kravet om å prøve andre tilfredsstillende løsninger er særlig tungt i områder hvor ulv har prioritet i henhold til prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning. Ettersom revirene Slettås, Kynna og Letjenna befinner seg i ulvesonen hvor ulven har prioritet må kravet om å prøve andre løsninger veie tungt.

Siden mangler ved gjerder o.l. i saksframlegget fra sekretariatet trekkes fram som årsaken til de få tapene som har skjedd, kan det ikke påberopes at alle andre tiltak først har vært prøvd ut. Gitt prinsippet om geografisk differensiert forvaltning vil det derfor være mer nærliggende å konkludere at andre og forebyggende tiltak, som mer støtte til vedlikehold og ettersyn av gjerder, vil ha bedre effekt.

Den mangelfulle vurderingen av andre aktuelle tiltak bryter med §12 i rovviltforskriften, naturmangfoldlovens §18 annet ledd, og artikkel 9 i Bernkonvensjonen.

Forholdet til lovkapittel II i naturmangfoldloven

Vedtaket skal behandles i henhold til kravene i lovkapittel II i naturmangfoldloven som utdyper og supplerer forvaltningslovens regler om saksforberedelse og begrunnelsesplikt. Ved vedtak der forvaltningen etter denne eller andre lover har rom for skjønn, vil prinsippene komme inn som en retningslinje for forvaltningen. Vurderingene og vektleggingene av prinsippene skal fremgå av beslutningen, jf. § 7 annet punktum i naturmangfoldloven.

Rovviltnemndene har feiltolket naturmangfoldloven §§ 5, 8, 9 og 10.

Rovviltnemndene har feiltolket og gitt utilstrekkelig begrunnelse for at de ikke anvender føre-var-prinsippet, jf. § 9. Vedtakene om en kvote på inntil 24 dyr, med formål å ta ut alle individer i tre revirer innenfor ulvesona, vil helt klart påføre bestanden en for stor samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10. Vedtakene bryter dessuten klart med forvaltningsmål for arter etter naturmangfoldloven § 5, hvor det heter at *«Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengige av.»*

Naturmangfoldloven og rovviltforskriften skal anvendes ut fra sine formål, jf. naturmangfoldloven § 1 og rovviltforskriften § 1. Dette er ikke gjort her, og begrunnelsen er uansett utilstrekkelig.

Grunnloven setter grenser og må tas hensyn til ved tolkingen av naturmangfoldloven og rovviltforskriften. Grunnloven § 112 har bestemmelser om mangfold, disponering *«ut fra en langsiktig og allsidig betraktning ... for etterslekten»*, rett til *«kunnskap om naturmiljøets tilstand og om virkningene av planlagte og iverksatte inngrep i naturen»*. Det gis en direkte plikt for «statens myndigheter» til å *«iverksette tiltak som gjennomfører disse grunnsetninger»*.

Vedtakene til rovviltnemndene må fattes innen rammene satt i grunnlov, lov og forskrift. Naturmangfoldloven og rovviltforskriften er dessuten redskaper for å oppfylle Norges forpliktelser etter Bernkonvensjonen. I rovviltforliket fra Stortinget sommeren 2011 understrekes at: *«Norsk rovviltforvaltning skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsetningen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølgingen av denne.»*

Kunnskapskravet etter § 8

Naturmangfoldloven slår fast at natur skal forvaltes kunnskapsbasert, jf. § 8. Som et minstekrav bør vedtaket inneholde informasjon om hvor kunnskap om landskap, økosystemer, naturtyper og arter hentet fra, hva kunnskapen sier om status og utvikling for naturmangfoldet, og hva effekten av tiltaket på naturmangfoldet vil være. Generelt er kunnskapsgrunnlaget om norske rovdyr generelt og ulv spesielt svært høy. Når kunnskapsgrunnlaget er så omfattende stiller det særlige krav til framstilling og upartisk bruk av dette i et saksframlegg. Det er derfor overraskende at kunnskapsgrunnlaget er til dels mangelfullt og tendensiøst referert i saksframlegget fra sekretariatet.

Her er noen av punktene som er anført i vedtaket eller saksframlegget som er mangelfulle om kravene i § 8:

1. Bakgrunnen for dagens skadebilde omtales ikke i sakspapirene. Ulv forårsaker svært lite skader på sau innenfor ulvesona. I 2014, da det var 2 ulveynglinger innenfor ulvesona, ble det erstattet 120 sau som tapt til ulv innenfor sona. I 2015, da det var 7 ulveynglinger innenfor sona, ble det erstattet omtrent det samme antallet sau, 117 totalt, innenfor sona.
2. Det finnes tilgjengelig informasjon fra Miljødirektoratet om konkrete tap av sau knyttet til hver av de aktuelle familiegruppens revir. Denne er ikke beskrevet i saksframlegget.
3. For Slettåsreviret hevdes det i saksframlegget fra sekretariatet står det at individer herfra har utvist «nærgående atferd». Dette er tilbakevist av Statens naturoppsyn, og det framstår som merkelig at det faglige grunnlaget fra sekretariatet ikke er oppdatert på dette punktet.
4. Det vises i sakspapirene til at det reelle skadeomfanget vil være større enn det som er antatt/dokumentert. Bakgrunnen for et slikt utsagn er uklart, da ulv er det rovdyret det er lettest å påvise skader av, og erstatninger uansett gis etter en skjønnsvurdering som tar høyde for at dyr som ikke er gjenfunnet likevel kan erstattes som tapt til ulv. Dette er en ubegrunnet påstand i saksdokumentet.

Føre-var-prinsippet i § 9

Rovviltnemndene i region 4 og 5 konkluderer i sitt vedtak at føre-var-prinsippet ikke kommer til anvendelse fordi kunnskapen om ulv er omfattende. Det er riktig at vi har et svært høyt kunnskapsnivå om ulv i Skandinavia, men i dette saksframlegget og i vedtaket er kunnskapen i liten grad anvendt og synliggjort slik den skal jf. naturmangfoldlovens paragraf 7, og vedtaket er derfor mangelfullt.

Vedtaket om lisensfelling av ulv innenfor ulvesona vil selv med en god og systematisk bruk av det omfattende kunnskapsgrunnlaget være beheftet med usikkerhet. Det er ikke mulig å ha sikker kunnskap om hvor mange ulv som vil yngle etter endt lisensfelling i 2017. Her er det mange usikkerhetsfaktorer. Vi vil derfor anføre at selv om kunnskapsgrunnlaget er omfattende, er det ikke tilstrekkelig til å kunne si at føre-var-prinsippet jf. § 9 i naturmangfoldloven ikke kommer til anvendelse for det aktuelle vedtaket. I vedtaket er dette gjort sjablongmessig og uten noen konkret begrunnelse.

Vedtaket må etter vår vurdering inneholde en drøfting av bruk av føre-prinsippet i saken på en slik måte at hvis man er i tvil om det vil skje en yngling i et revir, så må tvilen komme ulven til gode. Rovviltnemndene har gjort det motsatte i sitt vedtak, og forutsatt at alle familiegruppene kommer til å yngle. Den feilaktige og mangelfulle bruken av § 9 i naturmangfoldloven er en alvorlig svakhet ved vedtaket, og som direkte foranlediger forslaget om en så omfattende lisensfelling.

De regionale rovviltnemndene har til sammen fattet vedtak om uttak av ca. 70 prosent av den norske ulvebestanden. Det har skjedd gjennom to vedtak i region 4 og 5, samt vedtak i region 6, 5, 3, 2 og 1. Vedtakene er fattet enkeltvis uten at den samlede belastningen jf. § 10 i naturmangfoldloven på ulvebestanden som sådan er vurdert. Vi forventer at departementet i klagebehandlingen gjennomfører en vurdering av den samlede belastningen på ulvebestanden, og vil samtidig påpeke svakheten ved at vedtakene i første instans fattes uten oversikt over den samlede belastningen.

Konklusjon

Vi kan ikke se at vedtaket av rovviltnemndene i region 4 og 5 av 16. september 2016 er innenfor rammene av Bernkonvensjonen, naturmangfoldloven, rovviltforskriften eller er egnet til å følge opp Stortingets vedtak om nytt bestandsmål fra juni 2016. Vi ber derfor Klima- og miljødepartementet omgjøre vedtaket slik at det ikke fattes vedtak om uttak av Letjenna, Slettås og Kynna-reviret, til sammen 24 individer.

Vi ber om oppsettende virkning!

Vedlegg:

Kart over revirene til de aktuelle familiegruppene som inkluderer tap av sau til ulv.

Med vennlig hilsen

Berit Lind

Rådgiver

Foreningen Våre Rovdyr

www.fvr.no

Mob: 975 49 303

